

SVÄRIGHETSGRAD:

Det är en fördel om du har en viss erfarenhet från liknande uppgifter eller att mura. Och du bör inte ha höjdskräck.

TIDSÅTGÅNG:

Knappt 2 arbetsdagar för en liten skorsten som denna, inklusive torktid för bruket.

PRISBILD:

Högst 500 kr

KRONAN

Om det väl har blivit sprickor i kronan, ska du snarast agera.

FOGAR OCH STENAR

Fogarna i de översta skiften har vittrat och flera stenar sitter löst. Det är med andra ord risk att hela skorstenen är så svag att den ramlar ner.

TÄCKPLÅTAR

Plåten som tätar mellan skorstenen och taket har lossnat, och det finns risk att regnvatten letar sig in till takkonstruktionen.

Rädda den slitna skorstenen

Efter en lång vinter är det klokt att se efter hur skorstenen har det. Frostsador, lösa stenar, sprickor och flagande puts är säkra signaler på att den behöver underhåll. Ju snabbare du gör din insats, desto bättre är det. För det kan bli mycket dyrt att dra ut på underhållet.

En stabil ställning är viktig

Du kan spara en hel del på att själv bygga en ställning i stället för att köpa en. Men du kan ev. också hyra en bra ställning. Vi byggde en plattform runt skorstenen.

De två kryssen i plattformen har satts ihop med skruvar och muttrar. Reglarna vilar på nocken och vi har plockat bort tegelpannorna.

Klä taket med plast så att det inte tränger in vatten där du har tagit bort tegelpannorna. Plattformen är förstärkt med snedsträvor.

Skorstenen ser inte så dålig ut när man står på marken. Men skenet kan bedra – det upptäckte vi när vi reste en steg för att rensa hängränorna. Då fann vi rester av mur- eller fogbruk i rännorna, och var skulle de komma ifrån om inte från skorstenen? Skenet bedrog: skorstenen krävde underhåll. Ju fortare, desto bättre.

Bruket i flera fogar hade släppt och det fanns stora sprickor i kronan (den del som är överst på skorstenen). Det var tydligt att en del av skadorna hade orsakats av frostsprängning och att skorstenen inte skulle klara ytterligare en vinter. Men med tanke på att det saknades bruk i flera fogar, var vi oroliga för att skorstenen skulle ramla ner. Vi kunde lösa problemet genom att foga om på flera ställen, putsa om kronan och byta några lösa tegelstenar.

Rivning

1 Stoppa ner kraftigt skumgummi i piporna för att förhindra att murbruk och skräp ramlar ner i rökkanalerna. Tryck ner skumgummit lite längre än vad du ska riva bort av skorstenen.

Knacka bort gammalt bruk med murarhammare. Men så slå inte för hårt för då kan stenarna gå sönder.

3 När alla lösa stenar och kronan är borttagna rensas och borstas hela skorstenen ren. Ta också bort allt skräp från ställningen så minskar risken att trampa snett eller snubbla.

Ta bort alla lösa stenar. Numrera dem gärna så blir det lättare att få dem på rätt plats.

2 Knacka försiktigt sönder kronan i mindre bitar – då är det mindre risk för att tappa dem på taket och förstöra pannorna. Använd huggmejsel vid behov, och glöm inte arbetshandskar, skyddsglasögon och ev. ansiktsmask.

4 Gå nu över alla fogar med en kniv och ta bort allt som är löst. Känn lite lätt med kniven för att se om fogbruket lossnar. Du behöver inte bryta eller bända. Ta inte bort mer än nödvändigt.

DETTA HAR ANVÄNTS

Material

- 1 påse Puts och Murbruk C
- 2 påsar Grovbetong (K40)

Dessutom:

- Ev. saltsyra att tvätta bort spill med
- Armeringsjärn (Ø 6–8 mm)
- Galvaniserat putsnät
- Maskeringstejp
- Taktätningssmassa och skumgummi

Specialverktyg

- Huggmejsel, murarhammare, stark bormaskin, omrörare, fog- och murslev, putsbräda och vattenpass

Mura och foga

Om du ska blanda stora mängder bruk, går det lättast med en riktig cementblandare. En sådan kan du hyra och ibland kan man köpa en billigt. Om du delar kostnaden med ett par kompisar blir det billigare än att hyra. Små portioner bruk kan blandas med omrörare och bormaskin i en murarhink. Blanda länge och väl. Är det varmt och torrt ute så är det bättre att blanda mindre satsar, så det inte torkar i hinken.

Det är viktigt att tegelstenarna fuktas innan du murar. Annars kan de suga ut vattnet ur bruket som då blir för svagt.

Om fogarna är lite mörka och det nya bruket ljus, kan du färga ditt nya fogbruk, ev. med smuts från hänggränsen.

3 Använd en fogslev när du ska foga. Se till att fylla fogarna ordentligt. Våra tegelstenar är slitna och stötta i kanterna så vi får en lite bredare fog än om vi använt nya stenar.

1 Eftersom tegelstenarna suger åt sig vattnet i bruket, måste du hela tiden blöta ytorna för att bruket ska fästa ordentligt. Med en borste är det lätt att stänka på vattnet. Stänk så snart du tycker stenarna ser torra ut.

Du kan tillverka en egen fogpinne som används att slåta till fogarna med.

4 Tvätta skorstenen noga med rent vatten. Använd svamp eller borste. Skulle det finnas envisa fläckar av bruk, kan de tvättas bort med en cirka 10-procentig saltsyrelösning. Var rädd om fogarna så att du inte tvättar bort fogbruket.

Håll hela tiden ett öga på att stenarna hamnar både vågrätt och lodrätt.

2 Alla tegelstenar ska på plats igen och var noga med placeringen. Se till att bruket bibehåller sin konsistens. Ta genast bort bruk som tränger fram mellan stenarna. Bränner det fast på fel ställen blir det svårt att få bort det.

5 Innan du gjuter den nya kronan putsas skorstenen inuti. Putsa så långt ner som det är möjligt. Du kan dra en jutesäck, putsa med slev eller t.o.m. med handen. Det viktiga är att få ytan så jämn och fin som möjligt.

MATERIAL

Håll stenarna fuktiga. Murade delar bör täckas över så att inte fukten dunstar för snabbt. Använd alltid kallt vatten när du blandar bruk. Innan du häller bruket i hinken, fuktas hinkens insida med rent vatten.

TIPS

Blanda små portioner bruk. Ett blandat bruk bör användas inom högst en timme. När du har blandat färdigt kan du inte tillsätta ytterligare bindemedel, tillsatser eller vatten. Blanda hellre en ny portion bruk.

Täta runt plåt

Plåten som sitter mellan skorstenen och taket har en viktig funktion. Den ska se till att vatten som rinner lodrätt längs skorstenen leds ut på tegeltaket i stället för att tränga ner till takkonstruktionen.

Plåten kan ha olika utföranden och variera från skorsten till skorsten. Vissa skorstenar är helt inkapslade.

På denna skorsten har plåten frästs in i fogen mellan stenarna närmast taket och därmed får den ett taggigt utseende (se bilden). Så länge plåten är hel kan du återanvända den. Se bara till att fästa den ordentligt i skorstenen.

Här behövde vi inte göra mer än att fylla fogen där plåten sitter med taktätningssmassa från patron.

1 För att få övergången från skorsten till täckplåt absolut tät använder vi en taktätningssmassa. Vi klickar fram så mycket massa att fogen i skorstenen fylls. Är plåten dålig bör du beställa en ny av en plåtslagare – utgiften blir inte så stor.

Kronan gjuts

I stället för att gjuta en ny krona kan man fuska lite, och lägga en stor platta av betong ovanpå skorstenen. Men det kräver att du har vinkelslip och borrhämmare så att du kan ta upp hål för rökkanalerna. För det är ofta fler än en kanal i varje skorsten.

Det är faktiskt bättre att själv gjuta en ny krona, och det är inte så besvärligt som det kanske verkar. Först snickras en form och den ska monteras utanpå skorstenen. Det bästa är att göra den några millimeter för stor, för då passar den direkt. Vi snickrade vår form av fyra 45 x 45 mm regler som sattes ihop till en rektangel. Som kant på formen fäste vi 22 x 95 mm brädor.

3 För att hindra bruket att rinna ner i skorstenen, snickrar vi ett par enkla formar. De ska göras koniska så att de tätar när de trycks ner i kanalen. Våra formar är 12x24 cm längst ner och 15x28 cm längst upp. Tejpa kanterna runt formarna.

Så här ser formen ut i profil. Genom att fasa regeln bildas det en droppkant på kronan.

1 För att skydda skorstenen gjuts en ny krona ovanpå stenarna. Formen snickras rätt lätt av regler och brädor. Genom att fasa av regeln med byggsåg eller maskinhyvel bildas en droppkant på kronan en bit utanför skorstenen.

Täta längs kanterna med maskeringstejp.

2 Du måste väga in formen noga med vattenpass så att den blir vågrät. När den sitter som den ska kan du fixera den med kilar innan fäster ett par stödklossar i skorstenen med spikar. Hålen efter dem lagar du lätt efteråt.

4 Fyll på c:a hälften av betongen och armera med 6 eller 8 mm armeringsjärn som trycks ner i betongen. Se till att de inte hamnar för nära kanterna. Fyll på betong så att kronan blir 5-6 cm tjock. Fasa betongen så att den sluttar mot kanterna.

5 Täck hela skorstenen med plast och låt betongen torka, åtminstone över natten. Om det är varmt och torrt så vattna flera gånger på kronan, så den inte torkar för fort och spricker.

VERKTYG

Hyr ställningen och köp blandaren. Om du inte vill bygga en plattform eller ställning, kan du hyra en för cirka 1 000 kr för en helg. En bra cementblandare kan du hitta på bl.a. www.jula.se – där det finns s.k. tombolor för 1 300 kr och uppåt.

TIPS

Sätt en huv på skorstenen. För att det inte ska regna eller snöa in i kanalerna kan du montera en huv. Den tillverkas på beställning, eftersom det inte finns några standardmått på skorstenar. Kontakta en plåtslagare på orten.

6 Lossa formen försiktigt och ta isär delarna bit för bit. Vicka sedan de små formarna i kanalerna fram och tillbaka tills de lossnar. Ta sedan ett grovt sandpapper och runda av alla kanter runt om hela kronan och i skorstenskanalerna.

7 Oavsett om du har tänkt montera en huv på kronan eller ej, så bör du montera ett nät som hindrar fåglar att bygga bo i kanalerna. Ett bo byggs på ett par dagar, och blir det stopp i kanalen kan det tränga in koloxid i bostaden.